

Методика використання загадок в роботі з дітьми

За змістом загадки повинні відповідати завданням всебічного розвитку, містити виховну думку, відповідати віковим і психологічним особливостям дітей, бути доступною.

Основа для відгадування загадок — достатньо повні уявлення про предмети і явища, тому необхідно враховувати досвід дітей, як колективний, так і індивідуальний.

Загадка повинна мати повну і точну характеристику предмета або явища, опис типових ознак. Вона повинна бути цікавою, грамотною, образною, мати ігровий характер.

Для дітей молодшої групи характерне емоційне сприймання. В молодшому віці активно розвиваються увага, пам'ять, яка стає наочно-образною, формується уява. Завдяки цьому на основі словесного опису діти можуть створити образ предмета.

Тематика загадок обмежена невеликим життєвим досвідом дітей. Це загадки про іграшки, свійських тварин, деякі предмети домашнього вжитку, продукти харчування. Загадки можуть мати підказку.

Голодна — мукає, сита — жує, Всім дітям молоко дає.

(Корова)

Хто нам пісеньку таку

Весь час співа: «Ку-ку-рі-ку!»?

(Півник)

Зубів не має, а кусає.

(Кропива)

Довгий, зелений, Добрий солоний, Добрий і сирий. Хто він такий?

(Огірок)

Загадки для дітей молодшої групи повинні бути лаконічні, з яскравими характеристиками, конкретними образами, не повинні бути докладними.

У дітей молодшої групи ще малий життєвий досвід та не сформоване абстрактне мислення, тому часто вихователь сам дає відповідь на загадку. Бажано відгадку показати, використавши малюнки, іграшки тощо і обов'язково ще раз повторити текст загадки. Діти будуть запам'товувати загадку і наступного разу самі її відгадуватимуть.

Діти середнього дошкільного віку вміють виділяти в предметах різні якості і властивості (*форму, колір, величину, матеріал, смак, запах, призначення та ін.*), порівнювати предмети між собою.

Відповідно до програми виховання в дитячому садку, діти цього віку знайомляться з особливостями овочів, фруктів, характерними ознаками тварин, вчать спостерігати явища природи, дізнаються про призначення предметів домашнього вжитку, транспорт.

Тематика загадок: свійські і дикі тварини, предмети домашнього вжитку, одяг, їжа, явища природи, засоби пересування.

Загадки можуть бути докладні, як розповідь про предмет. Можна добирати загадки з простими порівняннями і прозорими метафорами.

Скатертина біла весь світ накрила.

(Сніг)

Колючий клубочок прибіг у садочок.

(їжак)

Подібні образні засоби зрозумілі дітям завдяки великій зовнішній подібності.

Дітям середньої групи вихователь інакше підносить загадку. Він її загадує, допомагає відгадати і разом з малюками з'ясовує, що саме підказало відгадку. Тексти загадок вивчаються з дітьми в другу половину дня під час індивідуальної роботи. На кінець середньої групи з дітьми можна проводити розваги на основі загадок.

Старші дошкільники знайомляться з живою і неживою природою, спостерігають за тваринами, птахами, комахами, їх поведінкою, способами життя. Вони слідкують за ростом і розвитком рослин, збирають плоди і насіння, відмічають зміни погоди.

У дітей поглиблюються знання про працю людей, знаряддя праці, про транспорт, техніку та її призначення.

Тематика загадок: тварини, птахи, риби, комахи, рослини, явища природи та їх закономірності, предмети вжитку, знаряддя праці, засоби пересування, зв'язку, інформації, спорт, людина, грамота, книга. Характеристика предмета може бути короткою, але одна з ознак має бути характерною:

Не гавкає, не кусає, А до хати не пускає.

(Замок)

Завжди у роті, а не проковтнеш.

(Язик)

Сам чорний, та не ворон, Є роги, та не бик, Шість ніг без копит.

(Рогатий жук)

Діти старшого дошкільного віку не просто відгадують загадку, а вже самі повинні пояснити, чому саме така відгадка. Діти можуть загадувати загадки один одному. Доцільно проводити «Вечори загадок», розваги з елементами змагання, літературні вікторини. Дітей навчають складати описи-загадки. Щоб опис-загадку інші діти змогли відгадати, вона повинна бути образною, яскравою, точною. А наявність у дітей необхідних вмінь, знань, навичок буде залежати від роботи вихователя з малюками і його творчого підходу до роботи з загадками.

Таким чином, при добиранні загадок для дітей дошкільного віку необхідно враховувати:

- відповідність тематики загадок виховним і освітнім завданням і життєвому досвіду дітей;
- повноту і конкретність характеристики предмету чи явища;

- доступність мови і ступені складності художнього образу;
- тип логічної задачі і характер розумової операції при відгадуванні

• Загадки широко використовують на заняттях, як складову частину і на спеціальних заняттях на загадування і відгадування загадок, в побутовій і ігровій діяльності.

Для закріплення знань про характерні ознаки предметів, їх призначення, способи використання загадки — незамінний засіб. Використання загадок на заняттях — один з важливих прийомів навчання. Вони входять до всіх занять з різних розділів програми.

Як правило, широко використовуються загадки на заняттях з розвитку мовлення дітей: під час спостережень, екскурсій, екскурсій-оглядів, бесід, розглядання картин, читання художніх творів, опису предметів, слухання радіо, під час дидактичних ігор.

Загадки використовують як прийом, який спонукає до засвоювання знань, необхідних для спостережень. Наприклад, в молодшій групі перед спостереженням за рибкою пропонується загадка:

Скляний будинок на вікні
З прозорою водою,
З камінням і піском на дні,
І з рибкою золотою.

(Акваріум)

Вихователь запитує: «Хто впізнав цей будинок? Як він називається? Чий це будинок? Хто в ньому живе? »

Після того діти уважно розглядають рибку і акваріум.

Загадки використовують не тільки на початку і в процесі спостережень. Їх можна використовувати як закінчення і узагальнення процесу спостереження.

Екскурсію до зоопарку можна закінчити загадкою:

Я кудись ходив із татом,
Звірів бачив там багато:
Мавпу, тигра, крокодила,
А птахів там різних – сила.
Слон водою нас облив.
Де я був, куди ходив?

(Зоопарк)

Екскурсію-огляд групової кімнати доцільно проводити з використанням загадок про предмети, які є в кімнаті. Початок заняття – розглядання предметів із запитаннями: «З чого зроблені предмети? Для чого вони потрібні? Чим вони схожі або відмінні?». Продовження заняття – загадування загадок про предмети (*акваріум, годинник, книгу*).

Дуже я потрібна всім –
І дорослим, і малим.
Всіх я розуму учу,
А сама завжди мовчу.

(Книга)

Завжди можу стати у нагоді,
Моїх вам порад не злічить.
І кажуть про мене в народі:
«Мовчить, а сто дурнів навчить».

(Книга)

Кінець заняття — гра-загадування загадок про предмети.

Перед розгляданням картини «Білки» дітям читають загадку:
Хвіст трубою, спритні ніжки —
Плиг із гілки на травичку!
Носить все вона горішки
В золоту свою скарбничку.

(Білка)

З загадки можна почати бесіду про пори року:
Сніг на полях, лід на річках,
Хуга гуляє, коли це буває?

(Взимку)

Загадки про книжку, олівець, перо можна використати під час бесіди про школу для закріплення знань, уточнення уявлень про речі, потрібні учневі:

У коробці спочивають
Спритні, жовті, червоненькі,
На папері походили,
Кольори свої лишили.
Звуться палички оці
Кольорові... (олівці).

Снігові поля, чорні грачі,
Хочеш розумним бути – бери
та вчи.

(Книжка, букви)

Використовуються загадки під час розповідання, читання художніх творів. Наприклад, під час розповідання казки «Рукавичка» запитують у дітей, які вони знають загадки про тварин, що жили в рукавичці.

Можна загадувати загадки про героїв літературних творів, діафільмів, мультфільмів.

У старшому віці проводяться спеціальні заняття на загадування і відгадування загадок. їх може бути кілька видів, різноманітних за своєю структурою, найчастіше такі заняття проводяться у вигляді дидактичних ігор: «Назви квітку», «Хто тут живе?», «Магазин», «Зберемо посилку», «Відгадай».

Наприклад, гра «Добери відгадку». На великих картках написані загадки про час, а на невеличких смужках паперу — відгадки. Це може бути оформлено в малюнках. Діти читають *(або запитує вихователь)* і добирають до загадки відгадку.

- Що іде, не рухаючи з місця?

(Час)

- Що то за штука, що день і ніч стука?

(Годинник)

- Чорна корова весь світ поборола.

(Ніч)

З метою навчити дітей самостійно складати загадки проводиться гра «Відгадай». Вихователь розкладає на столі картинки із зображенням добре знайомих предметів. Дитина бере картинку, не показуючи і не називаючи її, описує характерні ознаки предмета. Всі діти повинні відгадати предмет за описом.

Використовуються загадки і під час режимних процесів — в роздягальні, у ванні, спальні.

У роздягальні кімнаті під час одягання, або роздягання дітей можна загадати загадки про одяг та взуття.

Сплели хлівець на четверо
овець,

А на п'яту вівцю окремо.

(Рукавичка)

Під час умивання доцільно використовувати загадки про речі туалету:

Що за віконце чарівне,

Яке мені показує мене.

(Дзеркало)

Мию, мию без жалю,

Мию там, де брудно.

А купатись не люблю,

Бо від того худну.

(Мило)

У спальній кімнаті, коли діти готуються до сну, або вдягаються після сну, можна використати загадку про постіль:

Не звір, а з ногами,

Не птах, а з пір'ям,

Не людина, а в одязі.

(Ліжко з подушкою і ковдрою)

Що з землі легко піднімеш,

Та далеко не закинеш?

(Пір'іна)

Під час чергування можна використовувати побутові загадки:

Має роги і ноги,

А держиться підлоги.

(Сміл)

Під одною шапкою

Чотири братики стоять.

(Сміл)

Таким чином, використання загадок дає змогу виховувати допитливу, вдумливу, творчу людину. Загадки збагачують знання дітей, перевіряють рівень інтелектуальної підготовки, вчать мислити, обґрунтовувати свої міркування.